

Кілька днів гарячого літнього місяця серпня стали по справжньому незабутніми для групи українських педагогів. Колеги з різних куточків України отримали можливість взяти участь у роботі наукового семінару «Історія Голокосту в Західній Україні та Східній Польщі». Насичена програма, актуальність теми, професійність організаторів, різні форми та методи проведення занять, жваві дискусії збагатили нас новим досвідом та надихнули на подальше його практичне застосування, на пошуки нових ідей та планування подальшої роботи щодо викладання проблематики Голокосту.

Саме питання викладання історії Голокосту, особливості формування та збереження історичної пам'яті про Голокост в Україні та Польщі, порівняння методик навчання, проблем, які перешкоджають справжній меморіалізації Голокосту в Україні, шляхів їх подолання стали ключовими в ході семінару.

Робота учасників семінару розпочалась у Львові – екскурсія єврейськими місцями Львова разом із Ольгою Педан-Слепухіною, прослухана лекція про проекти з юдаїки Центру міської історії Ірини Мацевко, виступи д-ра А. Подольського та д-ра Р. Кувалека про українсько-єврейсько-польські взаємини, практичні заняття проведені Наталією Голосовою дали старт насиченій роботі, націлили на продуктивну, творчу працю.

Подальше продовження семінару на території Польщі – це не просто можливість побачити як зберігається історична пам'ять в сусідній державі, відвідати Майданек, Травнікі, Собібор, Белжець; це усвідомлення тих завдань, без реалізації яких неможливе достойне збереження історичної пам'яті про Голокост в Україні. Ми мали можливість ознайомитись із специфікою викладання історії Голокосту в Польщі – заняття, які провели з нами д-р Р. Кувалек, д-р А. Копціовські, Р. Шухта були змістовними, ґрунтовними, збагатили нас практичними навичками та показали рівень осмислення подій Голокосту у сучасній Польщі. Йшлося про широке вивчення тем Голокосту, включення їх в державні стандарти та програми, багате дидактичне забезпечення, організацію поїздок по місцях Голокосту, відвідання меморіалів.

Ще один момент – протидіяти забуттю пам'яті сприяє державна програма увічнення місць масового знищення євреїв на території Польщі. Звичайно тут є свої нюанси, проблеми, але в основному існує досить вагома підтримка держави, що спрямована на створення та відповідне функціонування меморіалів, освітніх центрів, музейних експозицій. Саме це сприяє тому, що вивчення Голокосту стає могутнім засобом формування толерантності, протидії расизму і ксенофобії. В суспільстві формується уявлення про те, що історія польського єврейства – це частина власне польської історії, частина національної пам'яті.

Особливі враження залишились після відвідин національного музею Майданек і меморіалу, створеного на місці табору смерті Белжець. Колючий дріт, бараки, газові камери Майданека... кам'яний мавзолей з захороненнями жертв в Белжеці, таблиці з назвами місцевостей, з яких привозили євреїв ... Моторошно і страшно. Тут вчинялися найстрашніші злочини проти людства. І саме тут уявляєш себе на місці людей, на долю яких випали жахіття Голокосту, виникає відчуття причетності і співчуття, а разом з тим переконання – відвідання таких меморіальних місць має бути усвідомленим і залишати слід в пам'яті, повинно заставити задуматись. Як заставило задуматись і моїх колег – учасників семінару – про це свідчили питання, які обговорювались під час круглого столу «Історична освіта «на місцях – переваги і недоліки»: як працювати з «підготовленими» та «непідготовленими» учнями, яка може бути реакція і поведінка під час відвідання меморіальних місць пам'яті, наскільки має бути підготовленим педагог щоб працювати з такою тематикою.

Порівняння ситуації в наших двох країнах щодо збереження історичної пам'яті, підходів щодо увічнення подій минулого були презентовані та ґрунтовно проаналізовані А. Подольським та Р. Кувалеком під час занять в музеї табору смерті Белжець. Таке порівняння стану пам'яті про Голокост як частину національної пам'яті показало, що є багато спільного – проводяться конкурси і проекти, є підготовлені спеціалісти, які на професійному рівні викладають дану тематику. Але разом з тим, як зазначив

А. Подольський, є речі, де Польща стоїть значно попереду, зокрема, не ведеться дискусія про те чи є доля тих людей єврейського походження, що загинули, частиною національної історії, національної пам'яті. Порівняння звичайно в багатьох аспектах не на користь України. Але разом з тим таке порівняння стимулює до роздумів, а участь в роботі семінару, безумовно, стала могутнім мобілізуючим фактором, натхненням до подальшої роботи, пошуку нових підходів до питання викладання історії Голокосту.

*Наталя Маркусь,
вчитель історії,*